

**UNIVERZITA KARLOVA PRAHA
FAKULTA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

FILOSOFIE A ETIKA OLYMPISMU

Tomáš First

Prosinec 2014

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně za použití uvedené literatury.

V Praze dne.....

Tomáš First

PODĚKOVÁNÍ:

Děkuji PhDr. Miloši Bednářovi PhD za vedení, nápady a trpělivost při zpracovávání mé bakalářské práce.

Abstrakt

Úkolem mé bakalářské práce je analyzovat význam jak starověkých, tak novodobých olympijských her, a vysledovat jejich dopad na celou oblast sportu. Olympismus jako širší hnutí rozdělím na tři etapy: starověké olympijské hry, olympijské hry minulého století založené na modelu Pierre de Coubertina, olympijské hry doby postmoderní a budu hledat širší kontext s důrazem na etické a filosofické ideové proudy. Vzhledem k zaměření mého studia nezůstane stranou mého zájmu ani hnutí paralympijské.

Klíčová slova:

olympijské hry, filosofie olympismu, etika, etický kodex MOV, fair play, Pierre de Coubertin

Goal of my Bachelor thesis is to analyze the significance of the ancient and the modern Olympic games and to trace their impact on the entire area of sport. We could sort out Olympism as a broader movement into 3 stages: Ancient Olympic games, Olympic games of the last century based on Pierre de Coubertin's model and postmodern Olympic games. I will also focus on wider context with emphasis on ethical and philosophical idea currents. Given the focus of my studies I will also concentrate on the Paralympic movement.

Keywords: Olympics, the philosophy of Olympism, ethics, code of ethics IOC, fair play, Pierre de Coubertin

Obsah:

1. ÚVOD.....	7
2. FILOSOFIE A ETIKA	8
2.1 FILOSOFIE.....	8
2.2 ETIKA.....	8
3. SPORT	8
4. ZÁKLADNÍ POJMY	9
4.1 OLYMPISMUS.....	9
4.2 OLYMPIJSKÉ HNUTÍ.....	9
4.3 OLYMPIJSKÁ SOLIDARITA.....	10
4.4 OLYMPIÁDA	10
4.5 OLYMPIJSKÉ HRY	10
5. OLYMPIJSKÝ SYMBOL	10
5.1. OLYMPIJSKÁ VLAJKA	11
5.2. OLYMPIJSKÉ HESLO	11
5.3. OLYMPIJSKÁ HYMNA	12
6. OLYMPIJSKÉ CEREMONIE	12
6.1 OLYMPIJSKÝ OHEŇ, OLYMPIJSKÁ POCHODEŇ, OLYMPIJSKÁ ŠTAFETA.....	12
6.2 ZAHAJOVACÍ A ZÁVĚREČNÝ CEREMONIÁL OLYMPIJSKÝCH HER.....	12
6.2.1. Pořad zahajovacího ceremoniálu:.....	13
6.2.2. Pořad závěrečného ceremoniálu:.....	14
6.3. ZAPALOVÁNÍ OHNĚ.....	15
7. OLYMPIJSKÁ CHARTA	15
8. STAROVĚKÉ OH.....	16
9. NOVODOBÉ OH (KONEC 19. A CELÉ 20.STOLETÍ).....	21
9.1. PARALYMPIÁDA.....	22
9.1.1. Mezinárodní paralympijský výbor	22
9.1.2. Český paralympijský výbor	23
9.2. „DOPING JAKO LEŽ O MOŽNOSTECH ČLOVĚKA“	23
10. ANTICKÝ FILOSOFICKÝ A ETICKÝ POHLED NA TĚLESNOU KULTURU	25
10.1. EPIFANEIA	25
10.2. ARETÉ	25
10.2.1. Ctnost podle Platóna	25
10.2.2. Ctnost podle Aristotela	26
10.3. KALOKAGATHIÁ	26
10.4. EKECHEIRIÁ (PAX OLYMPICA)	27
11. FENOMÉN HRY	27
11.1.NEJVlivnější ANALÝZY 20. STOLETÍ.....	27
11.1.1. Přístup historický/kulturologický	27
11.1.2. Přístup sociologický:	28
11.1.3. Přístup filosofický:	29
12. FAIR PLAY	30

12.1. ZÁSADY CHOVÁNÍ FAIR PLAY	30
13. ETICKÝ KODEX ČESKÉHO OLYMPIJSKÉHO VÝBORU.....	31
14. FILOSOFICKÉ ZÁKLADY MODERNÍHO OLYMPISMU.	32
15. PRAVIDLO 22 OLYMPIJSKÉ CHARTY.....	36
15.1. OPATŘENÍ A SANKCE (PRAVIDLO 59)	37
15.1.1. Sankce v rámci olympijského hnutí:	37
15.1.2. Mezinárodní federace:	37
15.1.3. Sdružení mezinárodní federace:	37
15.1.4. S ohledem na Národní olympijský výbor (dále NOV):	38
15.1.5 S ohledem na asociace NOV:.....	38
15.1.6 S ohledem na olympijské město	38
15.1.7 S ohledem na přihlášená či kandidující města a NOV (výkonný výbor MOV):	38
15.1.8 S ohledem na jiné uznané asociace a organizace:	38
15.1.9. V rámci olympijských her.....	38
15.1.10. S ohledem na závodníky a družstva:	39
15.1.11. vůči funkcionářům, vedoucím a dalším členům delegací, vůči rozhodčím a členům jury:	39
15.1.12. vůči všem dalším akreditovaným osobám:	39
15.2. PŘÍKLAD ROZPORU S OLYMPIJSKOU CHARTOU	39
16. ETICKÝ KODEX MOV.....	40
16.1. PREAMBULE	40
16.2. DŮSTOJNOST	40
16.3. INTEGRITA.....	41
16.4. ŘÁDNÁ SPRÁVA VĚCÍ VEŘEJNÝCH A ZDROJE.....	42
16.5. KANDIDATURY	42
16.6. VZTAHY SE STÁTY	43
16.7. DŮVĚRYHODNOST.....	43
16.8. IMPLEMENTACE	43
17. OLYMPISMUS JAKO ŽIVOTNÍ FILOSOFIE/NÁBOŽENSTVÍ	44
18. ZÁVĚR	45
19. POUŽITÉ ZDROJE:.....	46

1. Úvod

Pro většinu lidí termín „olympismus“ evokuje obraz *olympijských her (dále OH)*, starých i novodobých. Zájem je upřen na sportovní slavnost, která se koná každé čtyři roky a na níž se ve sportovních soutěžích utkávají reprezentanti mnoha zemí. Podobně většina lidí slyšela také o „olympiádě“, kterou rovněž spojují s OH. Zasvěcení vědí, že olympiáda znamená čtyřletou periodu, v níž se hry fakticky nekonají a jsou až završením těchto etap. Nepoměrně méně lidí se však setkalo – a pokud ano, tak spíše jen povrchně - s pojmem „olympismus“ jako systémem myšlenek a principů, „filosofií“ a vizí.

Olympijský ideál zformuloval baron Pierre de Coubertin. Jde o spojení antického ideálu harmonie tělesné krásy a duševní ušlechtilosti (*kalokagathía*), novodobé myšlenky rovnoprávnosti všech sportovců bez rasové, politické a náboženské diskriminace a o požadavek demokracie a internacionalismu. Dnešní olympijské principy jsou v podstatě vyjádřeny v základním článku olympijské charty.

V tomto směru také Coubertin uskutečnil svým dílem myšlenkový pokus své doby využít sport a olympijské hry k záměrům, jež samotný sport přesahují.

Filosofie olympismu se nevztahuje pouze na vrcholové sportovce, ale na každého; nejen na krátkou dobu, ale na celý život. Netýká se jen závodění a vítězství, ale zvláště hodnot spojených s účastí a spoluprací; sportu nejen jako aktivity, ale také jako faktoru přispívajícího ke vzdělávání, výchově a rozvoji jedince, jeho osobnosti a sociálního života.

2. Filosofie a etika

2.1 Filosofie

Filosofie je, Řecká složenina slov „filein“ (mít rád, toužit po něčem) a „sofia“ (moudrost, zdatnost) jde v ní o soustavné, racionální a kritické zkoumání skutečnosti, světa a člověka, případně i toho, co je přesahuje (metafyzika).

„Filozofie není jen doménou brilantních, ale poněkud výstředních myslitelů, jak se o ní všeobecně soudí. Je tím, co každý z nás dělá, když se právě nezabývá svými každodenními starostmi a naskytne se mu příležitost přemýšlet prostě o tom, jaký je vůbec život a svět. My lidé jsme tvorové od přírody zvědaví a nemůžeme se ubránit úvahám o světě a o našem místě v něm. Jsme obdařeni značnými intelektuálními schopnostmi, jež nám dovolují logicky argumentovat i jen prostě uvažovat. Ačkoli si to možná neuvědomujeme, kdykoli se oddáváme rozumovým úvahám, myslíme filozoficky.“ (Buckingham, 2013).

2.2 Etika

Etika (z řeckého ethos – mrav), nebo též teorie morálky je filosofickou disciplínou, která zkoumá morálku nebo morálně relevantní jednání a jeho normy. Etika bývá také považována za praktickou filosofii.

„Ať je nahlíženo na lidskou bytost z jakékoliv stránky, vždy je třeba mít na zřeteli její schopnost svobodného jednání. Zároveň je člověk nucen určovat podmínky svého jednání, protože by velmi brzy zjistil, že nekontrolovaná svoboda přestává být svobodou. Konfliktem touhy po svobodném jednání a vědomím povinností přizpůsobit se požadavkům ostatních se zabývá etika.“ (Blecha, 2002, 218)

3. Sport

Slovo sport je anglosaského původu a odvozuje se od slova *disport*. Znamená obveselení, rozptýlení, vlastně útěk od práce, od povinnosti k zábavě.

Pojmem sport je dnes obvykle označována pohybová (fyzická) aktivita provozovaná podle určitých pravidel a zvyklostí, jejíž výsledky jsou navíc měřitelné nebo porovnatelné s jinými provozovateli téhož sportovního odvětví. Dějiny sportu sahají až do starověku. První doklady nacházíme již v Mezopotámii. Největší rozkvět sportu je spojen s antickým kultem těla. V moderní době je sport hlavně prostředkem relaxace a odpočinku (tzv. kondiční sportování) a následuje celá škála dalších forem a pak je zde sport provozovaný de facto jako obživa (tzv. vrcholový sport). Oba tyto přístupy se samozřejmě vzájemně prolínají a tak i běžec, který si jde dvakrát týdně zaběhat, zkusí občas nějaký ten velký závod (např. Pražský maraton, silniční běh Běchovice - Praha) a stejně tak vrcholový sportovec většinou začíná se sportem jako zábavným zpestřením volného času.

4. Základní pojmy

4.1 Olympismus

Coubertin jej charakterizoval, nikoliv jako systém, ale jako „stav mysli“; jako součástí „životní filosofie“. Byl inspirován antikou, ideály kalokagathie, ekecheirie, uměním a zejména antickými olympijskými hrami. Další inspirací byl i anglický sport, zejména jeho důraz na čestné soupeření a výchovu prostřednictvím sportu aj. Vytvořil jej na těchto zdrojích, ale i na osobní sportovní zkušenosti, na spojení sportu a výchovy.

Podle Olympijské charty je životní filosofií vyváženě spojující tělesnou zdatnost, vůli a ducha v jeden celek. Usiluje o vytvoření způsobu života založeného na radosti z vynaloženého úsilí, na výchovné hodnotě dobrého příkladu a na respektování základních etických principů. Smyslem je zapojit sport do procesu harmonického rozvoje člověka s cílem vytvořit mírovou společnost zachovávající lidskou důstojnost.

4.2 Olympijské hnutí

Pod vedením Mezinárodního olympijského výboru (dále MOV) jako nejvyššího orgánu sdružuje organizace, sportovce a další osoby, které souhlasí s Olympijskou chartou a řídí se jí. Kritériem příslušnosti k olympijskému hnutí je uznání MOV. Cílem olympijského hnutí je přispívat k budování mírového a lepšího světa výchovou mládeže

prostřednictvím sportu prováděným bez jakékoliv diskriminace a v olympijském duchu, to je spojením vzájemného porozumění, ducha přátelství, solidarity a fair play.

4.3 Olympijská solidarita

Cílem je organizovat pomoc potřebným národním olympijským výborům prostřednictvím programů pro podporu základních principů olympijského hnutí, rozvoj technických znalostí trenérů a sportovců, zlepšování technické úrovně pomocí stipendií, výchovu sportovních funkcionářů, spolupráci s různými komisemi MOV.

4.4 Olympiáda

Olympiáda je období čtyř po sobě jdoucích let, které začíná hrami olympiády a končí zahájením her následující olympiády.

4.5 Olympijské hry

Olympijské hry jsou soutěže mezi sportovci v individuálních a kolektivních disciplínách, nikoliv soutěže mezi státy. Sestávají z her olympiády a ze zimních olympijských her.

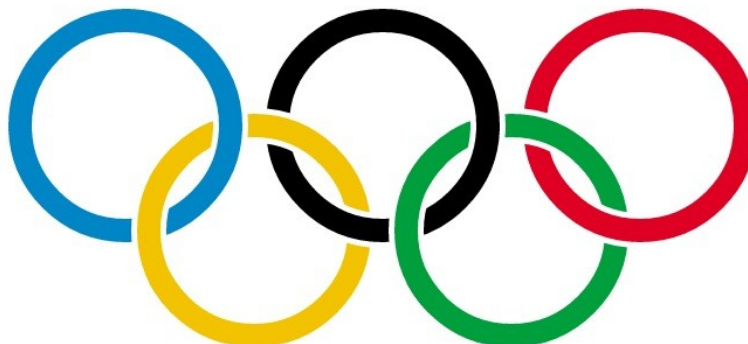
5. Olympijský symbol

Olympijský symbol se skládá z pěti propojených kruhů stejných rozměrů (olympijské kruhy), užívá se samostatně, v jedné nebo pěti barvách. V případě použití pětibarevné verze jsou tyto barvy zleva doprava modrá, žlutá, černá, zelená a červená. Kruhy jsou vzájemně propojeny zleva doprava. Modrý, černý a červený je umístěn nahoře, žlutý a zelený dole, podle níže uvedeného grafického znázornění.

Olympijský symbol představuje spojení pěti kontinentů a setkání sportovců celého světa na olympijských hrách. Existuje obecný názor, že kruhy představují jednotlivé kontinenty, ale není tomu tak. Baron de Coubertin vnímal kruhy a barvy jako dva nezávislé symboly a MOV výslovně uvádí, že žádný z kruhů nereprezentuje konkrétní

kontinent. Olympijské kruhy jsou součástí olympijské vlajky, která má bílý podklad a v jejím středu je umístěno pět olympijských kruhů.

5.1. Olympijská vlajka

Tato světoznámá vlajka je symbolem mezinárodního olympijského hnutí, reprezentovaného Mezinárodním olympijským výborem (MOV). Vlajka má podobu bílého obdélníku (poměr stran 2:3), ve kterém je umístěn nejvyšší symbol olympismu – pět navzájem se protínajících kruhů modré, žluté, černé, zelené a červené barvy. Podobu vlajky navrhl v roce 1914 zakladatel moderního olympijského hnutí Pierre de Coubertin. Kvůli I. světové válce zavlála poprvé olympijská vlajka až v Antverpách v roce 1920. Vztyčování vlajky je důležitým aktem zahajovacího ceremoniálu her, při slavnostním zakončení her se vlajka stahuje. Historická vlajka je uložena v Lausanne, na letních OH se vyvěšuje vlajka věnovaná Antverpami, na Zimních OH je vlajka, kterou věnovalo Oslo po skončení her roku 1952. Po předběžném schválení výkonným výborem MOV může být vyvěšována i při dalších akcích, pořádaných pod patronátem MOV.

<http://www.vlajky-prapory.cz/lang/es/vlajky/vlajky-mezinarodnich-organizaci/>

5.2. Olympijské heslo

Olympijské heslo, jedna z dalších symbolik, má krédo „Citius, Altius, Fortius“ (rychleji, výše, silněji). Autor je přítel Pierre de Coubertina, pedagog a kněz Henri Didon.

Vyjadřuje poselství MOV ke všem, kdo náleží k olympijskému hnutí: usilovat o neustálý pokrok, vyniknout- v souladu s duchem olympismu.

5.3. Olympijská hymna

Schválena na 55. Zasedání Mezinárodního Olympijského výboru v Tokiu roku 1958.

Hudba Spyros Samara, text Kostis Palamas.

6. Olympijské ceremonie

6.1 Olympijský oheň, Olympijská pochodeň, Olympijská štafeta

Oheň vždy zaujímal v lidském životě důležité místo, stával se obrazem podstaty, byl s to vyjádřit hluboké city. V řadě interpretací oheň stoupá vzhůru jako naše myšlenky, vzdoruje větru, jako by chtěl bojovat za svá práva, dým připomíná lidskou duši. Pohled do ohně navozuje snění, inspiruje k myšlenkám. Stává se symbolem naděje, která lidi spojuje, představuje obraz vítězství, ducha, světlo pro všechny.

Toto vše symbolizuje také olympijský oheň. Poprvé plál během OH 1928 v Amsterdamu. Olympijský oheň se při slavnostním ceremoniálu v antické Olympii zapaluje slunečními paprsky. Pochodeň je poté přenášena do místa konání OH. Zapálení ohně v dějišti her je součástí zahajovacího ceremoniálu, poté oheň plane po celou dobu her a uhasíná při závěrečném ceremoniálu. Přenášení ohně v podobě olympijské pochodně se uskutečňuje jako olympijská štafeta. Jejím ideovým tvůrcem byl Carl Diem, přední německý sportovní funkcionář. V olympijské symbolice štafeta vyjadřuje poselství generací, přenos ohně z generace na generaci, nejmladší nesou naději lidství. Návrh předložil v r. 1934 MOV předseda organizačního výboru her XI. olympiády Theodor Lewald, nápad se ujal a v roce 1936 doneslo za 12 dní 3075 běžců poprvé oheň z Olympie do Berlína.

6.2 Zahajovací a závěrečný ceremoniál olympijských her

Zahajovací a závěrečný ceremoniál se koná v souladu s protokolem stanoveným MOV. Odráží a ilustruje humanistické principy olympismu a přispívá k jeho propagaci. Zahajovací ceremoniál se koná nejdříve v předvečer soutěží her. Závěrečný ceremoniál se koná poslední den soutěží her.

6.2.1. Pořad zahajovacího ceremoniálu:

- Průvod účastníků. Před každou delegací v oficiálním oblečení je nesena tabule s názvem země a státní vlajka.
- Delegace defilují v abecedním pořádku jazyka hostitelské země, s výjimkou Řecka, které průvod zahajuje a hostitelské země, která jej uzavírá. Při procházení kolem čestné lože zdraví delegace hlavu státu a předsedu MOV. Po ukončení defilé zaujme každá delegace vyhrazená místa ke sledování ceremoniálu, vlajkonoši však zůstávají na stadionu.
- Předseda MOV v doprovodu předsedy organizačního výboru přicházejí k pódiu na ploše před čestnou tribunou. Předseda organizačního výboru přednese krátký projev a vyzve ke slovu předsedu MOV. Ten v projevu zmíní Pierra de Coubertina a vyzve hlavu hostitelského státu k zahájení her, která prohlašuje olympijské hry za zahájené.
- Za zvuků olympijské hymny se přináší na stadion horizontálně rozvinutá olympijská vlajka a vztyčuje se na stožár.
- Štafeta běžců přináší olympijskou pochodeň, poslední z nich před zapálením olympijského ohně oběhne dráhu stadionu. Zapálení olympijského ohně je doprovázeno symbolickým vypuštěním holubic.
- Vlajkonoši všech delegací utvoří půlkruh kolem pódia. Na pódium vystoupí závodník hostitelské země. Levou rukou uchopí cíp olympijské vlajky, pravou ruku zvedne a pronese **slavnostní slib**:

„Jménem všech závodníků slibuji, že při účasti na těchto olympijských hrách budeme respektovat a dodržovat jejich pravidla, budeme se angažovat pro sport bez dopingů a drog, v duchu skutečného sportovního chování, pro slávu sportu a čest svých družstev.“

• **Slib rozhodčích:**

„Jménem všech rozhodčích a funkcionářů slibuji, že své funkce na těchto olympijských hrách budeme vykonávat zcela nestranně a budeme respektovat a dodržovat jejich pravidla v duchu skutečného sportovního chování.“

- Státní hymna hostitelské země.
- Umělecký program.

6.2.2. Pořad závěrečného ceremoniálu:

- Ve stejném pořadí jako při zahajovacím ceremoniálu nastupují vlajkonoši zúčastněných delegací, za nimi jdou sportovci bez rozlišení národnosti a zaujmou vyhrazená místa na tribunách.
 - Vlajkonoši vytvoří půlkruh kolem pódia.
 - Na pódium vystoupí předseda MOV a předseda organizačního výboru.
- Za zvuků řecké státní hymny je vztyčena řecká vlajka, poté za zvuků státní hymny hostitelské země její vlajka a vlajka hostitelské země příštích olympijských her za zvuků státní hymny.
- Starosta hostitelského města předá předsedovi MOV olympijskou vlajku, ten ji předává starostovi hostitelského města příštích olympijských her, kde musí být vystavena na radnici města až do příštích olympijských her.
 - Po projevu předsedy organizačního výboru pronese závěrečný projev předseda MOV a hry zakončí: „Prohlašuji hry ..olympiády (nebo ...zimní olympijské hry) za ukončené a podle tradice zvu mládež světa na setkání za čtyři roky v ...(v případě, že město ještě nebylo vybráno, je jméno města nahrazeno slovy „na místě, které bude vybráno“), aby oslavila spolu s námi hry ...olympiády (nebo ...zimní olympijské hry).“
 - Fanfára; olympijský oheň uhasne a za zvuků olympijské hymny je pomalu spuštěna olympijská vlajka a horizontálně rozvinutá je odnesena ze stadionu, za ní krácejí vlajkonoši. Zazní píseň na rozloučenou.

Základní rysy obou ceremoniálů formuloval už v samotných počátcích zakladatel moderního olympismu Pierre de Coubertin (otvírací formulí her pro hlavu pořadajícího státu, text přísahy sportovců, vztyčení vlajky, fanfáry, salvy, vypouštění holubů, přísahu funkcionářů, hraní hymny pořadající země). Některé akty, např. doběhnutí olympijské štafety, zapalování a zhasínání ohně se staly součástí ceremoniálů později.

Během historie byly některé části zpochybňovány. S poukazem na možné podněcování nacionalismu, nevhodné zdůrazňování mezinárodního charakteru her byl např. požadován zákaz vyvěšování státních vlajek a hraní státních hymen či zveřejňování národní nebo státní příslušnosti.

Oba ceremoniály se postupně staly vzorem pro zahajování a ukončení řady mezinárodních soutěží nejvyšší úrovně.

6.3. Zapalování ohně

Podle některých textů hořel v mnohých antických chrámech oheň trvale, pokud zhasnul, musel být znovu zapálen „čistými paprsky slunce“. Také vítěz prvního antického běhu zapálil olympijský oheň. Ten poté hořel v Prytaneu až do další olympiády, kdy se uhasil, oltář byl očištěn a žhavé uhlíky byly přeneseny pro nového olympijského vítěze, aby mohl zapálit nový oheň. Tato skutečnost byla pravděpodobně inspirací i pro působivý novodobý ceremoniál – zapálení olympijského ohně. Z rozhodnutí MOV se koná pravidelně před každými hrami v areálu antické Olympie na řeckém poloostrově Peloponesu. Také olympijský oheň se v duchu starořecké inspirace zapaluje slunečními paprsky. Paprsek je koncentrován parabolickým zrcadlem a zapaluje ve zvláštním tyglíku suchou trávu. Vše se odehrává na ruinách chrámu bohyně Hery. Kněžka Hestis, pověřená aktem, je prezentována jako vestálka (cudná žena) a zapaluje oheň v přítomnosti několika dalších vestálek. Poté se oheň transportuje za rituálního vzývání na veřejné místo, kde se zapaluje první pochodeň. Odtud pak startuje olympijská štafeta ohně. Celý rituál symbolizuje estetickou čistotu a atmosféru spirituality (Díem).

http://www.olympic.cz/www/docs/osmus/olympijske_symboly_a_ceremonialy.pdf

7. Olympijská charta

Olympijská charta je kodifikací základních principů olympismu, pravidel a prováděcích ustanovení, schválených Mezinárodním olympijským výborem. Řídí organizaci, činnost a fungování olympijského hnutí a stanoví podmínky pro konání olympijských her.

Olympijská charta slouží jako základní dokument ústavního charakteru. Stanoví a připomíná základní principy a podstatné hodnoty olympismu. Definuje hlavní vzájemná práva a povinnosti tří hlavních složek olympijského hnutí, jmenovitě Mezinárodního olympijského výboru, Mezinárodních federací a Národních olympijských výborů, dále pak organizačních výborů olympijských her.

<http://www.olympic.cz/text/26--olympijska-charta>

8. Starověké OH

Antické olympijské hry (a nejen olympijské), o nichž se novodobá civilizace dozvíдалa víceméně až v důsledku objevů francouzských, německých a anglických archeologů 17. – 19. století, se staly mocným inspiračním zdrojem novodobého olympismu. Jeho zakladatel, Francouz Pierre de Coubertin, v něm spatřoval spojení péče o tělo a ducha, viděl v něm naplnění řeckého antického ideálu. Především Coubertinovou zásluhou nesou olympijské myšlenky nového věku stopy antických snah o zařazení tělesných cvičení do systému výchovy mladých lidí, nesou i stopy starověkých rituálů a slavností.

Řekové vstoupili do dějin civilizace dříve než kterýkoliv jiný evropský národ. Jejich přínos, pokud jde o umění (např. literaturu, sochařství, dramatické umění) i vědy (např. matematiku, fyziku, astronomii, geografii, medicínu, filosofii) je známý a uznávaný. Také pěstování tělesných cvičení, dnes bychom řekli tělesná kultura nebo sport, bylo všeobecně rozšířené a stalo se podstatnou a neoddělitelnou součástí jejich života. V mnoha oblastech dosáhli takové úrovně, že po zániku antiky potřebovalo lidstvo víc než tisíc let, aby se řecké civilizaci vyrovnalo a překonalo ji. Počátky sportu a her na řecké půdě se datují do předřeckého osídlení na Krétě.

Archeologické nálezy zde dokumentují býčí hry, tanec, ale i box, zápas a jejich kombinace. Z pozdější doby jsou mykénská vyobrazení vozatajských a běžeckých závodů, postupně přibývaly i další disciplíny. Praktické požadavky rozvoje se projevovaly v samozřejmosti zařazení tělesných cvičení do vojenské výchovy mužů i žen ve Spartě. Naopak velmi široce koncipovaná (byť jen pro muže) byla všestranná výchova v Aténách: zahrnovala např. gramatiku, rétoriku, filosofii, básnictví, hudbu, tanec, ale i péči o tělo a jeho rozvoj. Přirozeným důsledkem takového pojetí výchovy bylo i měření sil, které se postupně dostalo i do programu četných řeckých slavností.

Kult těla a ducha, jak píše V. Zamarovský v knize „Vzkříšení Olympie“, se v Řecku poprvé v historii spojil v jednotu, a pohybová aktivita se stala integrální součástí kultury, jednou z jejích složek vedle umění, vědy a vzdělanosti. Ideál kalokagathie (kalos = krásný, agathos = dobrý, kai = spojka a), ve zkratce tělesná krása spojená s duševní ušlechtilostí ve vyvážené jednotě – v moderní interpretaci harmonický

rozvoj těla a ducha, původně zřejmě ideál aristokratický, se později hlavně vlivem demokratických Athén stal všeobecně přijímaným ideálem svobodných občanů.

V řeckém pohledu na svět převládal kult bohů a božstev, názor mytologický a přírodně materialistický (hledali např. pralátku všech věcí; pozdější Demokritova atomistická Teorie už představovala filosoficky propracovaný systém). Z něho se odvozovaly představy o náplni a smyslu života „kulturní společnosti“: práci považovali za nutnou podmínku k zajištění existenčních potřeb a přesto že uznávali četné bohy, toužili žít plným životem na tomto světě, blaho jednotlivce spojovali s blahem státu. Stát měl poskytovat všem stejnou možnost podílet se na společenském prospěchu a harmonickém rozvoji schopností jednotlivců ve prospěch celku. Takové představy se ovšem mohly uskutečnit pouze s jistými tělesnými a duševními předpoklady, předpoklady tělesné byly dokonce kladeny na první místo, neboť byly podmínkou duševních.

K takovému, podle dnešních měřítek, životnímu stylu, patřila i řada různých kultovních slavností, her. Jejich program často tvořily náboženské rituály, oběti bohům, průvody, soutěže, umělecké výstupy aj. k poctě některého z bohů či bohyně.

K hlavním a proslulým patřily hry pýthijské v Delfách k poctě Apolona, boha světla a slunce, hry nemejské v Nemeji v Argolidě k poctě Diově, nejvyššího z řeckých bohů, hry isthmické na korintském Isthmu zasvěcené Poseidonovi, bohovi moře, hry panathénajské na počest bohyně Athény a jiné. Původně v nich převažovala kultovní stránka nad pohybovým obsahem, později tomu bylo naopak. Tyto slavnosti přispěly ke vzniku her olympijských, které postupně získávaly větší přízeň a oblibu nesrovnatelně větší než ostatní.

Počátek antických olympijských her je, jako mnohé v Řecké historii, opředen mýty.

Podle nich jsou zakladateli a prvními závodníky řečtí bohové: Diův syn Héraklés (syn Dia a Alkmény, silák a inteligentní hrdina řeckých bájí) prý uspořádal v Olympii první závody a vítěze věnoval olivovou ratolestí (i později byla ratolest velkou poctou), dokonce prý sám odměřil trať pro závod v běhu: 600 stop = 1 stadion = 192,27 m.

Podle historiků se první olympijské hry konaly roku 776 př.n.l. a přes jisté pochybnosti se tento údaj považuje za hodnověrný. Současně se podle archeologických nálezů soudí, že už před tím se zde konaly slavnosti a závody, avšak pouze lokálního významu a až časem se Olympie stala dějištěm celořeckých her. Rokem 776 začíná seznam olympioniků - seznam olympijských vítězů a první olympiáda, čtyřleté období

mezi jednotlivými hrami používané jako jednotka datování. O hrách vedli Řekové záznamy a jejich spolehlivost byla kontrolována mj. i Aristotelem.

Jméno nesou olympijské hry podle místa konání. Olympie byla posvátné a poutní místo s chrámem Dia a Héry na severozápadě Peloponesu, asi 15 km od pobřeží Jónského moře (vzdálenost od Athén 275 km). Pomineme-li náboženské obřady a rituály, pozornost zasluhuje sportovní program. Jeho rozsah se postupně zvětšoval, od jediné disciplíny až po několikadenní klání v době největšího rozkvětu:

r. 776 běh na délku jednoho stadia,

r. 724 přibyl diaulos, tj. běh na dvě stadia s obrátkou,

r. 720 zařazen dolichos, pravděpodobně sedm, později dvanáct a dvacet čtyři stadií (kolem 4600m),

r. 708 program rozšířen o palé (zápas podobný dnešnímu řeckořímskému) a pentathlón (pětiboj, zahrnující skok daleký, běh na 1 stadion, hod diskem a oštěpem, zápas),

r. 688 zaveden pygmé (box ve velmi tvrdém provedení),

r. 680 kromě dosavadních atletických (gymnických) disciplín nově zařazen tethrippon, rychlostní závod na dvoukolových vozech s koňským spřežením,

r. 648 připojen závod hipposkelétion, závod jezdců na koních, a také pankration (všeboj), kombinace boxu a zápasu,

r. 520 nová disciplína hoplítodromos, běh těžkooděnců se štítem a přilbou.

Nepochybně s dávkou literární licence a fantazie popisuje barvitě V. Sábl („Hrdinové antických olympiád: olympijské příběhy a pověsti“) zahájení her:

„Svahy náspu stadionu pod úbočím Kronova vrchu se zaplňovaly diváky už od svítání. Teprve nedlouho před nástupem atletů přišli nejváženější hosté, vedoucí poselstev řeckých obcí, vojevůdci, státní hosté Élidy, aristokratičtí statkáři, majitelé domů a velkoobchodníci. A pak nastala slavnostní chvíle příchodu borců.

Na kamenný podstavec poblíž vchodu do stadionu vystoupil urostlý trubač, přiložil ke rtům polnici, nadul hrud' i tváře a břesknou fanfárou upozornil obecenstvo, že velký okamžik zahájení olympijských soutěží nastává. Vzápětí byl chvilka napjatého ticha rozdrvena bouří jásotu, volání, dupání a potlesku, neboť z šera vstupního tunelu se

za hellanodiky, oděnými do tradičních červených rouch, vynořil proud nastupujících atletů. Naolejovaná a sluncem do bronzova osmahlá těla oslňovala krásou.

Zatímco se atleti zastavili na ploše žlutého, nebeskou výhní rozpáleného písku, hellanodikové důstojným krokem došli ke konci závodiště, kde měli u cíle běžeckých soutěží mramorová sedadla.

Bíle oděný herold ohlásil do čtyř stran hlediště zahájení dne soutěží a začal vyvolávat jména přihlášených atletů, jejich otců s názvy rodných obcí a ptal se shromážděných, znají-li borce jako svobodné občany Hellady a mají-li bezúhonnou minulost. Jestliže nikdo nevznese žádné námitky, zahájilo se losování do skupin rozběhů a do dvojic pro zápas, box a pankration...”

Od počáteční jednodenní slavnosti se hry postupně zvětšovaly a v tzv. zlaté době, éře vrcholného rozkvětu (468-400), již trvaly 5-6 dnů, v řeckých pramenech se uvádí celkem 18 olympijských soutěží (k výše uvedeným přibývaly různé varianty jezdeckých soutěží). První a poslední den her byl věnován obětem Diovi, v ostatních dnech se závodilo. Od r. 632 se her mohli zúčastnit kromě dospělých mužů i dorostenci („chlapci“). Asi do 80. olympiády byly na programu her i soutěže múzické: hudba, zpěv, recitace básní, soutěže trubačů a hlasatelů.

V Olympii se shromažďovali nejen sportovci, ale i elita společenská, umělecká i politická. Hry tak postupně nabývaly všenárodního významu, přítomností státníků se staly politickou a společenskou událostí nejvyššího lesku.

Her se mohl aktivně účastnit každý bezúhonný řecký občan, který prošel alespoň desetiměsíčním výcvikem a prokázal dostatečnou úroveň pro olympijské zápolení. Vítězové her (tzv. olympionikové) byly hned po vítězství odměňovány palmovou ratolestí a po skončení her olivovým věncem. Měli právo postavit si v Olympii nebo jinde své sochy. Byly jim prokazovány pocty- v kraji odkud pocházeli a kam se vraceli s velkou slávou. Jejich vítězství často oslavovali básníci:

„Různá konání po různých pochvalách dychtí,
vítězství na hrách však miluje především píseň,
věnce a činu nejvítanější doprovod.“ (Pindaros: Olympijské zpěvy)

Mnohé z her bylo později jistě glorifikováno. Jak uvádí např. německý historik O.

Gruppe, nebylo vše z dnešního pohledu dokonalé, korektní. Vítězství bylo považováno za vrcholný životní úspěch, ten, kdo prohrál, byl vysmíván a zatracován a často se neodvážil ani domů.

Organizaci příprav a vrchní řízení soutěží měl na starosti zvláštní výbor.

Dodržováním pravidel byli pověřeni volení rozhodčí (helanodikové), činní byli i další funkcionáři (např. lékaři, architekti, kněží, klíčníci, vykladači olympijských pamětihodností, kultovní tanečníci a pěvci). Ekonomické zajištění umožnily příjmy z her a podíly z válečných kořistí.

Jak dosvědčuje i současný stav antické Olympie, její výstavba musela být velmi okázalá. Byly zde chrámy (Diův a Héřin), pokladnice, ústřední budovy, hotely. Pro hry byla budována odpovídající zařízení, např. zápasíště (palaistry), hřiště (gymnasia), stadiony, hippodrom, odpočívárny, pískovny, olejovny, studené i teplé lázně, šatny, amfiteátry, obětní místa, chrámy aj. Na volných prostorách se nacházely mramorové a bronzové sochy vítězů, díla nejprzednějších řeckých umělců. Antická Olympie byla už v době starověku považovaná za "svatou" a za jedno z nejkrásnějších míst Řecka. Dnešní rozsáhlý archeologický areál zahrnuje kromě vykopávek sportovních zařízení četné sakrální památky, pozůstatky chrámů, pokladnic řeckých obcí, soch a dalších budov. Bylo to místo známé a uznávané v celém tehdejšímu kulturním světě, jakési noblesní teritorium pro fyzické a duchovní souznění. Bylo určeno k naplnění ideálu zdraví, dobré fyzické kondice, duchovní i tělesné krásy. Pociťuje to i méně zasvěcený návštěvník na těchto místech dodnes.

Účastníci přicházeli, aby se opájeli podivuhodnou syntézou mystických obřadů, mužných bojů a kulturního bohatství. Prostředí Olympie, příroda, chrámy, sochy vítězů, kultovní rituály, nadšení diváků, věnčení vítězů ve sportu i umění se odráželo v nových dílech uměleckých i filosofických.

Řekové dokázali zajistit také politickou atmosféru her. Pro nerušené konání byl pro cestu na hry, po dobu konání a pro návrat mezi řeckými státy vyhlášen všeobecný mír – ekecheiria („ruce pryč od zbraní“), tj. zákaz jakýchkoliv válek s tvrdými sankcemi při jeho porušení.

Antická tělesná kultura byla oblastí vymezenou převážně jen pro mužskou, bojovníckou část svobodného obyvatelstva. Jen velmi málo žen se mohlo podílet na veřejném a kulturním životě, byly vylučovány i z olympijských her, nemohly na nich

závodit ani přihlížet jako diváci. Za jakousi náhradu se považovaly dívčí běžecké závody v rámci náboženských slavností, které se nazývaly Heráie. Konaly i v Olympii, kde jejich součástí byl i běh na dvě třetiny stadionu: Pravděpodobně byly spjaty s oslavou plodnosti.

Antické olympijské hry patří bezesporu k nejpozoruhodnějším jevům v historii. Dědictví této epochy – mnohé antické a olympijské ideály – jsou ideály humanistické a vznešené, byly podnětné nejen pro zakladatele olympismu, ale svoji hodnotu mají i dnes. (Dovalil,2004)

9. Novodobé OH (konec 19. a celé 20.století)

Zakladatel moderních OH Pierre de Coubertin se řadu let věnoval studiu tělovýchovných systémů ve Spojeném království a Spojených státech. Své poznatky zpracoval v několika knihách a zároveň usiloval o jejich začlenění do francouzského výchovného systému. Když viděl, že jeho literární činnost nevzbudila dostatečný zájem, přešel ke konkrétním činům. V roce 1888 se rozhodl, že obnoví olympijské hry. S touto smělou myšlenkou začal pro tento záměr shánět podporu v okruhu svých kolegů a přátel a 25. listopadu 1892 vystoupil s touto ideou na schůzi k 5. výročí založení Francouzské unie atletických sportů v amfiteátru pařížské Sorbony. Nedočkal se však nijak velké odezvy.

Aby svůj plán zpopularizoval, zorganizoval 16. - 25. června 1894 mezinárodní Kongres pro obnovení olympijských her v Sorbonně v Paříži. Zúčastnilo se jej 79 delegátů ze 49 svazů a klubů zastupujících 12 zemí. Kongres s návrhem souhlasil, a tak se v roce 1896 konaly v řeckých Aténách první novodobé olympijské hry. Kongres zároveň mimo jiné ustanovil, že se hry budou konat jednou za 4 roky. První OH byli velmi úspěšné.

V roce 1924 (Chamonix) byli též založeny Zimní olympijské hry a konaly se vždy ve stejný rok jako letní. Tento trend byl změněn až v roce 1994 (Lillehammer) kdy se konaly první ZOH dva roky po letních.

9.1. Paralympiáda

9.1.1. Mezinárodní paralympijský výbor

V roce 1982 byl čtyřmi mezinárodními federacemi založen Mezinárodní koordinační výbor světových organizací postižených sportovců jako určitý protějšek Mezinárodního olympijského výboru. V roce 1992 z Mezinárodního koordinačního výboru vznikl Mezinárodní paralympijský výbor (IPC), který dnes slučuje tyto mezinárodní federace:

1. mentálně postižení sportovci: INAS – FID
2. spasticky postižení sportovci (lidé ochrnutí převážně následky nenakažlivé dětské mozkové obrny, zejména jde o vady vrozené): CP ISRA
3. tělesně postižení sportovci (převážně vady získané, zejména poúrazové stavy): IWAS
4. zrakově postižení sportovci: IBSA

Sluchově postižení sportovci se svým Mezinárodním deaflympijským výborem IDSC (dříve CISS) přes různé snahy nejsou aktuálně sdruženi do Mezinárodního paralympijského výboru, jejich vrcholná akce – deaflympiáda, dříve Světové hry neslyšících – se koná vždy v lichých letech rok po Paralympiádách.

Mezinárodní paralympijský výbor je reprezentativním mezinárodním subjektem, který:

- určuje, dohlíží a koordinuje organizaci paralympijských her, z větší části také mezinárodních a kontinentálních soutěží pro zdravotně postižené sportovce;
- prosazuje integraci sportu zdravotně postižených do mezinárodního hnutí nepostižených sportovců při zachování a chránění bezpečnosti a identity zdravotně postižených sportovců;
- pomáhá a podporuje vzdělávací a rehabilitační programy, výzkumy a podpůrné aktivity;

- prostřednictvím sportu usiluje o rozšiřování příležitostí pro zdravotně postižené osoby, tréninkové programy jsou jedním z prostředků ke zvýšení jejich schopností a dovedností.

9.1.2. Český paralympijský výbor

Z iniciativy Mezinárodního paralympijského výboru byl po dohodě národních svazů zdravotně postižených sportovců dne 26. ledna 1994 založen Český paralympijský výbor jako paralelní organizace vůči Českému olympijskému výboru.

Český paralympijský výbor ovlivňuje prostřednictvím sdružených svazů přípravu sportovců na vrcholné světové soutěže.

Jedním z hlavních úkolů Českého paralympijského výboru je zabezpečení důstojné reprezentace České republiky na letních i zimních Paralympiádách, Deaflympiádách (pro neslyšící) a Global Games (pro intelektově znevýhodněné).

Český paralympijský výbor, jako člen Mezinárodního paralympijského výboru, sdružuje jednotlivé svazy postižených sportovců. Zástupci (zpravidla předsedové) jednotlivých svazů tvoří výkonné grémium Českého paralympijského výboru.

<http://www.paralympic.cz/historie/>

9.2. „Doping jako lež o možnostech člověka“

Olympijské ideály jsou bohužel znevažovány chováním, které je v rozporu s Olympijskou chartou. Nejzávažnějším prohřeškem je nepochybně doping. Je možno jej definovat různými způsoby. Z pohledu sportovců se za doping považuje využití různých látek, léků nebo způsobů k dosažení vyššího sportovního výkonu a lepšího umístění při sportovní soutěži. Dopující sportovec tím podvádí ostatní sportovce. Z lékařského hlediska je doping použitím různých nefyziologických látek v jakékoliv formě a fyziologických látek v abnormální dávce nebo nenormální cestou u zdravých osob za účelem umělého a neoprávněného zvýšení výkonnosti v závodě (Horák 1980). Toto je navíc spojeno se zvýšením rizika poškození zdraví. Žádná z těchto definic však není natolik přesná, aby umožňovala vždy spolehlivě doping sportovce dokázat.

Podle studie Francouzského institutu pro biomedicínu a epidemiologii (IRMES) bylo ve většině sportovních disciplín limitů lidských možností dosaženo. Mezníkem pro jejich další posouvání má být rok 2060.

„Odhadli jsme, že člověk v době první olympiády využíval svých fyzických možností na 75%. Nyní je to na 99%“, píše se ve studii IRMES.

Podle profesora statistiky Johna Einmahla z univerzity v Tilburgu je konečnou metou pro mužský sprint na 100 metrů čas 9,29 sekundy. Dál už to přirozeným způsobem nejde. Jedině za cenu sebezničení nebo dopingu. Hříšníků je celá řada. V čele stojí americký sprinter Ben Johnson, přistižený na OH 1988 v Soulu. Následovali Carl Lewis, Linford Christie, Maurice Green, Justin Gatlin, Tim Montgomery, Dwain Chambers, Asafa Powell, Mike Rodgers ...

Pomáhá si snad nedovoleným způsobem i držitel nejlepšího času 9,58 z MS 2009 v Berlíně, jamajský sprinter Usain Bolt? Dopuje i fenomenální plavec Michael Phelps? Doping není jediným způsobem, jak se prosadit. Michael Phelps je vysoký 190 cm, má krátký trup, rozpětí paží 200 cm, „gumové“ klouby a velikost chodidla 49,5. Usain Bolt má neobvykle vysoké procento rychlých svalových vláken. Phelps i Bolt jsou hříčkami přírody, varetou lidského druhu, svým způsobem tělesně postižení. Jejich tělesná stavba je předurčuje ke sportovním úspěchům. K dosahování úžasných výkonů nestačí být jen zdravý. Sportovec musí být zdravější než zdravý - tedy vlastně nemocný. Nebo postižený.

Měl toto na mysli francouzský baron Pierre de Coubertin, když na sklonku 19. století oživil tradici novodobých olympijských her? Kritik současného sportu a bývalý dopingový komisař Jan Hnízdl tvrdí, že vrcholový sport měl podle Coubertina fungovat jako „očistný mechanismus, kompenzující dravou soutěživost raného kapitalizmu. Stal se pravý opak. Místo toho, aby sport plnil mravní poslání a kultivoval společnost, liberálně tržní společnost udělala ze sportu zboží. Sport se přestal řídit morálními pravidly a začal být řízen neviditelnou rukou trhu.“ (Hnízdl, 2012)

<http://blog.aktualne.cz/blogy/jan-hnizdil.php?itemid=17050>

10. Antický filosofický a etický pohled na tělesnou kulturu

Tento náhled je koncipován kolem několika klíčových pojmů:

10.1. Epifaneia

Zjevení, zejména záchranného božstva v jeho lesku a slávě nebo příchod panovníka, uctívaného jako božstvo, do měst své říše. V křesťanství termín *Epifanie* označuje zjevení Ježíše Krista jako božské osoby a je slaven jako svátek Zjevení Páně. V antickém olympismu se očekávala epifanie jako reakce na vrcholné výkony atletů, které se přibližovali schopnostem až božským.

10.2. Areté

Řecký termín areté bývá nejčastěji překládán jako „ctnost“, ale již kontext Homérových děl ukazuje na mnohem širší pojetí, které se dá vyjádřit slovy jako zdatnost, dokonalost či „výbornost“. To jsou nepochybně vlastnosti, které musel prokazovat antický olympionik- areté se stává jedním ze základních kamenů starověkého olympismu.

10.2.1. Ctnost podle Platóna

Jaké ctnosti byly vyzdvihovány ve vrcholné fázi antiky?

Základními ctnostmi jsou podle Sokrata a Platóna:

1. spravedlnost (*dikaíosyné, justitia*)
2. moudrost (*sofía, sapientia*)
3. statečnost (*andreia, fortitudo*)
4. uměřenost (*sófrōsyné, temperantia*).

Podobné čtveřice ctností s malými obměnami (moudrost bývá nahrazována rozumností či zbožností) se ve starověku vyskytují ve stoicismu i v lidové moudrosti. V pozdější tradici se o nich často hovoří jako o hlavních či kardinálních ctnostech.

10.2.2. Ctnost podle Aristotela

Ctnost je pro Aristotela střed mezi dvěma krajnostmi, například štědrost jako střed mezi rozhazovačností a lakotou. „Středem“ jsou však jen co do zaměření, kdežto co do kvality a náročnosti představují vždycky vrchol.

Aristotelés rozděluje ctnosti do tří skupin:

1. etické (mravní),
2. dianoetické (teoretické znalosti a jednání)
3. poietické (praktické dovednosti).

Není bez zajímavosti, že dnes je vydávána za vrcholnou „personální kvalitu“ schopnost kombinovat vlastní etické ctnosti (angl. *virtues*) se znalostmi (*knowledge*) a praktickými dovednostmi (*skills*). Není to náhodou opsáno z Aristotela?

Nejvýše si Aristotelés cení ctností teoretických, rozumových. Každá ze tří skupin obsahuje ještě několik kvalifikačních podskupin - tyto pak jmenují jednotlivé ctnosti jako jednání v podobě zlaté střední cesty mezi neřestmi - např. velkorysost jako střed mezi okázalostí a malicherností. Více než k dodržování každé z těchto minimálně sedmnácti ctností jednotlivě však Aristotelés nabádá k obecně uměřenému životu a k hledání toho nejlepšího.

10.3. Kalokagathia

Také v podobě **kalos kai agathos**, je pojem, který vyjadřuje antické řecké přesvědčení, že krásné a dobré, krása a ctnost patří k sobě a mají mnoho společného. Co není zároveň dobré, nemůže být krásné a naopak. Aplikován na člověka vyjadřuje ideál harmonického souladu a vyváženosti tělesné i duševní krásy a dobroty, ctnosti a statečnosti. V klasické době se používal jako označení dokonalého aristokrata, řeckého „gentlemana“. Friedrich Nietzsche označil tento klasický pohled za „apolinský“ (podle boha Apollóna) a proti němu postavil pohled „dionýský“, (podle boha Dionýsa) vášnivý a temný, k němuž měli blízko romantici.

Od 19. století se pojem kalokagathie používal zejména v počátcích sportu a tělesné výchovy. Je důležitým prvkem novodobé olympijské myšlenky, jak je ve svém díle *Antický ideál tělesné krásy a duchovní dokonalosti* zformuloval Pierre de Coubertin. Byl také důležitou ideovou základnou sokolského hnutí. Dobové ozvěny

kalokagathie lze vysledovat i v dobovém skautingu, v hnutí Wandervogel a jiných. Ve všech těchto případech kalokagathie vždy vyjadřovala program tělesné krásy spojené s čestností a poctivostí.

10.4. Ekecheiriá (Pax Olympica)

Posvátný mír („zdržení se rukou od zbraní“). Na půdě Olympie během her nesměl vstoupit voják se zbraní v ruce ani ozbrojený jednatel. Účastníkům her byla zajištěna volná cesta do Olympie a zpět i přes území nepřátelských států. V době her byly zakázány všechny války a jiné násilné činy. Údajně o tom byla sepsána i smlouva.

11. Fenomén hry

O hře je zmínka již ve Starém zákoně. Hérakleitos říká ve zlomku B 52: „Věk je hrající si chlapec, jenž postrkuje své kaménky v království dítěte“ (výklad cca: osud si s námi hraje). Celou antiku provázejí „masové“ hry (nejen olympijské); „Panem et circenses“ (Chléb a hry) je heslo pro lid v Římě atd.

V novověku Komenský píše r. 1655 „Schola ludus“ (Škola hrou), kde hrou je myšleno dramatické představení; F. Schiller píše kolem r. 1800, že máme „pud hravý“, který pro nás otevírá sféru svobody a krásy. Fundované analýzy tohoto fenoménu přináší však až 20. století – nejprve v podobě studií srovnání chování zvířat a lidí (Groos a Buytendijk), posléze na půdě výsostně antropologické.

11.1. Nejvlivnější analýzy 20. století

11.1.1. Přístup historický/kulturologický

(„lidská kultura se rodí a rozvíjí ve hře a jako hra“)

Píše Johan HUIZINGA v knize „Homo ludens“ (nepřekládá se; = člověk hrající si).

Jeho „slavná“ definice hry:
 „Hra je dobrovolná činnost,
 Která je vykonávána uvnitř pevně stanovených časových a prostorových hranic,
 Podle dobrovolně přijatých,
 Ale bezpodmínečně závazných pravidel,
 Která má svůj cíl v sobě samé
 A je doprovázena pocitem napětí a radosti
 a vědomím „jiného bytí“, než je „všední život“.

Dále charakterizuje hru:

- schopností zintenzivnit život jedince či skupiny; až „pobláznit“ je
- opravdovostí – „jde v ní o něco“;
- oscilací mezi vážností a „hravostí“. (HUIZINGA, 1938)

11.1.2. Přístup sociologický:

Ze sociologického hlediska Caillois ve své knize hry a lidé hledá strukturu a základní kategorie hry:

Český název	Antický název	princip
Zápas	AGON	soutěživost, boj
Kostka	ALEA	náhoda, překvapení
Mimikry „jako by“	MIMIKRY	převlek, maska
Závrať	ILINX	trans, opojení

Tyto čtyři výrazy vystihují jakési základní prvky hry. Pojem AGON vystihuje princip soutěživosti. Hra je vždy boj nebo souboj proti soupeři nebo více soupeřům s cílem vyhrát. Za slovem ALEA se skrývá princip náhody nebo překvapení, tzn, že každý zápas začíná od „nuly“ za stejných podmínek a může dopadnout jakkoliv. I favorit se může například zranit nebo outsider může mít „svůj šťastný den“. Za výrazem MIMIKRY můžeme najít herní taktiku nebo dalo by se říct i jakousi lest při soutěžním

utkání, ne však zákeřnou. Název ILINX značí princip opojení z radosti ze hry, též euforii z vítězství nebo dosaženého výsledku či výkonu v utkání. (Caillois, 1958)

11.1.3. Přístup filosofický:

Hra nese dědičný hřích mimetičnosti už od dob Platóna. Pojem mimésis se objevuje již v 5. st. př. n. l. např. ve formě mimesthai – nápodoba, představení; mimétikos – schopnost nápodoby; mimos a mimétés – ti, kteří napodobují, přičemž mimos – má i kontext dramatický. To, co se dotýká problematiky hry konkrétně, je Platónova kritika mimésis ve spojitosti s uměním a básnictvím. Hra je pohyb, jemuž chybí poukaz k vnějšímu smyslu a je proto zcela nevážná. Jakoby je pak podle platónského konceptu pouhá parafráze, nápodoba skutečného života, a to v živlu zdání, v neskutečnu. „A pokud chápeme hru jako odvozené zdání, (...) jsme stále ještě v zakletí platónského výkladu. Z tohoto zakletí se musíme vysvobodit.“ (Fink, 1960)

Snaha vyrovnat se s tímto problémem je snadno vysledovatelná u např. u E. Finka v knize Oáza štěstí. Autor upozorňuje na to, že pokud bychom chápali hru dospělých jako mimésis hry dětí, připravili bychom hru o její dvojznačnou povahu - „srdce“ hry samotné, kterou nejlépe symbolizuje „svod masky“, jenž je nevinné hře dětí zcela nepřístupný. Hra je schopna hrát vážnost, práci, lásku, smrt a dokonce i samu sebe. V knize „Hra jako symbol světa“ je pocit nutnosti obhájit hru proti obvinění z mimetičnosti ještě naléhavější. Dříve než E. Fink přikročí k metafyzické koncepci hry jako nápodoby vážného světa a otevře pojem hry jako ontologicky založený vztah člověka a světa, dříve než označí hru jako střed lidské existence, jako rozumějící otevřenost člověka ke světu, jako nalomený symbol světa v oblasti zdání, instinktivně sáhne po obraně a zdůvodnění jejího podílu na vážnosti. Jeho příklad sportu, jako hry, která neparafrázuje, neimituje a neobsahuje žádný moment neskutečnosti působí příliš vynuceně.

Fink považuje za základné existenciální fenomény člověka tyto:

1. SMRT	čl. je smrtelník
2. PRÁCE	čl. je dělník
3. MOC (vláda)	čl. je bojovník

4. LÁSKA čl. je milovník

5. HRA čl. je hráč

HRA „hraje“ v jeho pojetí (vele)významnou roli: pojímá do sebe 1-4, jakoby je zrcadlí a dává prostor pro jejich „prezentaci“.

Hrou se tak člověk „prolamuje“ do hlubší dimenze lidské existence.

Dále říká o hře:

- Herní jednání má jen své interní účely a žádné takové, jež ho překračují.
- Hra nám poskytuje prodlevu v našem „futuristickém rysu života“.
- Hra je dar přítomnosti, oáza štěstí.
- „Lidská hra je radostně laděná produkce imaginárního světa hry, je to podivuhodná radost ze „zdání“. (Fink,1960,1957)

12. FAIR PLAY

Hrát (závodit) fair play je základním předpokladem sportovního zápolení, které obsahuje dodržování pravidel, sportovní chování, pomoc druhému závodníkovi atd. Sportovní chování (fair play) je, když sportovec úmyslně ohroží své umístění/bodování v závodě, aby pomohl jinému závodníkovi, kterého postihla nečekaná komplikace, ale také uznání porážky a celkové klidné a profesionální vystupování.

12.1. Zásady chování fair play

1. V soutěži bojuji čestně a podle pravidel.
2. Uznám, že soupeř je lepší, v cíli nebo po zápase mu podám ruku, vzdám mu tím čest.
3. Vítězství není důvodem k nadřazenosti.
4. I poražený zaslouží uznání, není terčem posměchu, ani skrytého.
5. Soutěž má rovné podmínky pro všechny hráče či závodníky.
6. V soutěži respektuji pokyny a nařízení rozhodčích a pořadatelů, řídím se jimi.
7. Chci vyhrát, ale nikoli však za každou cenu.
8. Diváci jsou součástí sportovní akce, potleskem vzdají čest vítězi i poraženému.

9. Férové sportovní chování je mi vlastní i v každodenních životních situacích.

10. Svým chováním jdu příkladem mladším sportovcům.

<http://www.olympic.cz/text/22--cesky-klub-fair-play>

13. ETICKÝ KODEX Českého olympijského výboru

ČOV je součástí celosvětového olympijského hnutí. Jeho základním cílem je podporovat, rozvíjet a chránit olympismus v souladu s Olympijskou chartou. K jejím základním principům patří jednání v duchu fair play. Příslušnost k olympijskému hnutí vyžaduje, aby členové ČOV, jeho složek, komisí, orgánů, zaměstnanci ČOV, sportovci a osoby, podílející se na činnosti ČOV, dodržovali tato pravidla v následujícím vymezení:

- a)** Zachovávat ve svém jednání úctu k člověku a jeho důstojnosti.
- b)** Prosazovat sport jako významný prostředek tělesného, duševního a morálního rozvoje člověka, v soutěžní podobě také k vzájemnému měření sil.
- c)** Při sportovním soutěžení zachovávat respekt a toleranci k soupeři, rozhodčím, divákům i všem zúčastněným, nepřipustit jakékoliv narušení těchto principů.
- d)** Podporovat etické hodnoty sportu a nepřipustit žádnou formu diskriminace z rasových, etnických, politických, náboženských, sexuálních, případně jiných důvodů.
- e)** Respektovat rovnost mužů a žen a usilovat o odstranění všech překážek, které by se mohly mezi oběma pohlavími jakoukoliv formou vytvářet či prohlubovat.
- f)** Prosazovat a bránit čistotu sportu bez jakékoliv manipulace, nedovolené podpory, či dopingu.
- g)** Umožnit přístup ke sportu co nejširším vrstvám obyvatel a prosazovat jej jako základní lidské právo, včetně sportu zdravotně postižených.
- h)** Nepřipustit žádnou manipulaci s výsledky sportovních soutěží.
- i)** Neúčastnit se a bránit korupčnímu jednání jakéhokoliv druhu.
- j)** Vyvarovat se jakékoliv aktivity, která by neodpovídala principům a pravidlům definovaným v Olympijské chartě a ve Stanovách ČOV.

Při nedodržení uvedených zásad mohou orgány dočasně pozastavit nebo trvale ukončit činnost resp. příslušnost k olympijskému hnutí.

V zájmu důstojné reprezentace České republiky se předpokládá plné dodržování tohoto Etického kodexu všemi členy olympijské výpravy i českými hosty OH.

14. Filosofické základy moderního olympismu.

Rozhlasový proslov Pierra de Coubertina z roku 1935, který byl nahrán rádiovou stanicí v Ženevě. Tento proslov doplňuje jeho přednášku „Olympia“ z roku 1929. Vzhledem k závažnosti tohoto dokumentu, který představuje třeš jeho názorů a svým způsobem osobní závěť, jsme se rozhodli předložit tento text v plném znění. Jde o originální překlad z anglické verze (Coubertin 2000, 580-583).

„Jako zakladatel a čestný prezident OH, jsem byl požádán, abych pronesl první z proslovů přenášených rádiem, které vysvětlí význam olympijských her. Bez váhání jsem tuto čest přijal. Věřím, že nejlepší způsob jak k tomuto přistoupit, je prezentovat své počáteční myšlenky a filosofické základy, na kterých jsem se svou prací pokusil založit.

Primární a fundamentální charakteristikou, na které je antický a moderní olympionismus založen, je **náboženství**. Socháním svého těla skrze cvičení, jako když umělec vytváří sochu, antický atlet uctívá svá božstva. Činí-li tak moderní atlet, uctívá tím svou zemi, svou rasu a svou vlajku. Věřím proto, že bylo ode mne správné, spolu s moderním olympismem od samého začátku obnovovat náboženské smýšlení jemu vlastní, transformované a rozšířené o prvky internacionalismu a demokracie, které mají v naší době vedoucí úlohu. I přes to se jedná o totéž náboženské smýšlení, které vedlo mladé Helény, toužící po vítězství svých svalů, k úpatí náhrobků Dioových. Z tohoto smýšlení vycházejí všechny kulturní složky, ze kterých se ceremonie moderních OH skládají. Musel jsem tyto ceremonie jednu po druhé vnutit veřejnosti, které se dlouho přičili, a která je viděla pouze jako uměleckou přehlídku a nepotřebnou atrakci, neshodující se s vážností mezinárodních sportovních klání.

Náboženský koncept sportu, *religio athletae*, pomalu zapustil kořeny v myslích soutěžících, byť mnozí tento pocit zažívají jen podvědomě. I to se pozvolna změní.

Nejsou to pouze internacionalismus, demokracie a základy nové lidské společnosti, nyní budované civilizovanými národy, nýbrž i věda, která v tomto smýšlení zaujímá své místo.

Věda dala prostřednictvím stálého pokroku člověku nové způsoby, jak zušlechtovat své tělo, jak usměrňovat a „narovnávat“ přírodu, a jak vymanit tělo z útlu bezuzdných vášní, kterým se stalo terčem ve jménu individuální svobody.

Druhou charakteristikou olympionismu je, že je aristokratický a **elitní**. Ovšem, že tato aristokratičnost je naprosto rovnostářská ve svém původu, protože o „členství“ je rozhodováno výhradně na základě superiority jedince, na základě jeho svalových schopností zlepšených na určitou míru díky jeho vůli trénovat. Ne všichni mladí muži jsou předurčení stát se sportovci. Ovšem časem bude díky veřejné i osobní hygieně a skrze důmyslná opatření s cílem zušlechtit rasu bezesporu možné podstatně zvýšit počet jedinců schopných zvládnout intenzivní atletické vzdělávání. Je nepravděpodobné, že bychom kdy byli schopni oslovit více jak polovinu, maximálně dvě třetiny, každé z generací. Momentálně jsme ve všech zemích dalece vzdálení od těchto čísel. Ale i kdyby takového výsledku bylo dosaženo, neznamenalo by to automaticky, že by se ze všech těchto mladých mužů stali „Olympané“, tj. muži schopni překonávat světové rekordy. Vyjádřil jsem tuto myšlenku v jednom principu (nyní přeloženého do různých jazyků), který podvědomě téměř všichni uznávají: „na každých sto, kteří se věnují tělesné kultuře, padesát se musí věnovat sportu. Z těchto padesáti, dvacet se musí dále specializovat. Z těchto dvaceti, pět musí být schopno dosáhnout vynikajících výsledků.“ Snaha o to, aby se sport podřídil systému povinné zdrženlivosti, je honem za iluzí. Sportovci potřebují „svobodu k překonávání/ke krajnostem“ (ve fr. originálu *liberté d'excès*). To je důvod, proč jejich mottem je: „Citius, Altius, fortius“: „rychleji, výše, silněji“ – motto kohokoliv, kdo se odváží zkusit pokořit rekord!

Přesto být elitou není dostačující. Tato elita musí být také „**rytířská**“. „Rytíři“ více než kdo jiný jsou si navzájem „bratry v boji“, stateční, energičtí lidé, sjednoceni poutem, které je silnější než pouhé kamarádství a které je silné samo o sobě. V rytířskosti je myšlenka soutěže, úsilí stojícímu proti úsilí toho druhého, poháněna láskou k úsilí jako takovému a k urputnému, leč korektnímu zápasu. Vychází z myšlenky vzájemné

pomoci – základu už kamarádství. V antice takto fungoval duch olympismu ve své nejčistší podobě. Není těžké pochopit, jak úžasné důsledky může mít aplikace tohoto principu při mezinárodních utkáních. Před čtyřiceti lety si lidé mysleli, že si svými plány obnovit vliv tohoto principu v olympiemi něco nalhávám. Začíná ovšem být zřejmé, nejen že by měl a může tento princip být přítomný při olympijských hrách jednou za 4 roky, ale že je již uplatňován i při méně pompézních příležitostech. Od jedné země k druhé je jeho postup pomalý, ale jistý. Nyní musí jeho vliv oslovit samotné diváky. To se také stalo - například v Paříži při fotbalovém zápase v březnu. Musíme při takových příležitostech a obzvlášť na OH dosáhnout toho, aby síla potlesku byla úměrná pouze dosaženému úspěchu, nezávisle na národních sympatiích. Ohledně národního citění musí být vyhlášeno příměří, a tyto pocity musí být načas „puštěny k vodě“.

Dalším elementem olympionismu je **pravidelnost**. Olympijské hry musí být pořádány striktně podle astronomického rytmu, proto jsou „čtyřletní“ oslavou lidského období jara, ustavujícího příchod dalších lidských generací. Dnes, tak jako v antice se může stát, že nepředvídané a neodstranitelné překážky mohou zavinit, že se hry nebudou konat, ovšem ani pořadí, ani počet olympijských her se nesmí změnit.

Lidským jarem není ani dětství ani adolescence. V naší době v mnoha, ne-li všech zemích, děláme vážnou chybu, když přikládáme přílišnou důležitost dětství, přisuzujeme mu určitý stupeň autonomie a dovolujeme nestřídmé a předčasné výhody. Teorie je taková, že tímto získáváme čas a zvyšujeme období užitečné produktivity. Tento přístup je založen na mylné interpretaci toho, že „čas jsou peníze“. Tento výraz nebyl vytvořen rasou nebo konkrétní civilizací, ale lidem – americkým lidem – který v době jeho vzniku procházel přechodným obdobím nebývalých příležitostí a produktivity.

Lidské jaro je ztělesněno v mladém dospělém muži, který by se dal připodobnit k jedinečnému stroji, ve kterém je vše vyladěno k plnému provozu. To je ta osoba, k jejíž počtě musí být olympijské hry pořádány a jejich rytmus organizován a udržován, protože je to pouze on, na kom závisí nejbližší budoucnost, stejně jako harmonický přechod od minulosti k budoucnosti.

Jak by šlo toto lépe uctít než vyhlášením přerušení všech nepřátelství a sporů a nedorozumění v pravidelných daných intervalech. Lidé nejsou andělé a nemyslím si, že

by tím lidstvo něco získalo, kdyby byli. Ale opravdu silní muži jsou ti, jejichž vůle je natolik silná, že dokážou sebe a svou skupinu zastavit v usilování o dominanci a vlastnění, bez ohledu na to, jak oprávněná tato úsilí jsou. Velice vřele bych uvítal, kdyby mezi dvěma nepřáteli byly přerušeny boje uprostřed války k oslavě sportovních, férových a korektních her.

Z toho, co jsem právě řekl, si musí každý vyvodit závěr, že skutečný olympijský hrdina je v mých očích individuální dospělý muž. Měly by snad proto být vyloučeny sportovní týmy? Toto není úplně zásadní otázka, pokud přijmeme Altis – posvátný prostor. V Olympii se pořádalo mnoho soutěží mimo Altis. Okolo se vytvořila celá komunita, přesto, že nikdo z této komunity neměl právo vstupovat dovnitř Altisu. Altis jako takový byl prostorem rezervovaným pouze pro zasvěcené, čisté atlety. Atlety, kteří se účastnili hlavních soutěží a kteří se tímto stávali jakýmsi kněžími, kněžími sloužícími v rámci náboženství svalů.

Podobně vidím moderní olympionismus s jakýmsi morálním Altisem ve svém středu. Posvátným okrskem, kde se soutěžící ušlechtilých sportů schází a zkouší proti sobě své schopnosti. Cílem těchto sportů je obrana člověka, sebeovládání (i tělesné), ovládnutí nebezpečí, živlů, zvířat a života. Těmito sportovci jsou gymnasté, běžci, jezdci, plavci, veslaři, šermíři a zápasníci – a potom, okolo nich, jsou ostatní druhy sportovního života, které mohou být přidány – například fotbalová utkání a jiné hry, skupinová cvičení atd. Dostane se jim pocty v té formě, ale vždy na druhém místě. Toto je také oblast, které by se mohly účastnit ženy, pokud to někomu přijde potřebné. Osobně nejsem zastáncem toho, aby se ženy účastnily veřejných soutěží. To neznamena, že by nemohly být zapojeny do celé škály sportů, ale jen, že by neměly stát ve středu pozornosti této velké slavnosti. Na OH by především měly korunovat vítěze, tak jak tomu bylo při antických hrách.

Ještě zbývá jedna poslední věc: **krása**, začlenění umění a ducha do (olympijských) her. Šlo by snad slavit festival lidského jara bez přizvání lidského ducha? Potom ovšem čelíme obtížné otázce vzájemného propojení svalů a mysli. Jak by vypadala jejich kooperace, jejich aliance?

Není pochyb o tom, že duch (mysl) je v tomto vztahu dominantní. Svaly musí zůstat v područí ducha, pokud se zaměříme na nejvyšší formy umělecké a literární tvorby.

Nikoli v případě nižších forem, které v dnešní době získávají stále větší důležitost – k velké škodě naší civilizace, lidské pravdy a vážnosti mezinárodních vztahů.

Na mou žádost budou 11. OH zahájeny jedinečnými takty poslední věty Beethovenovi Deváté symfonie, přednesené symfonickým orchestrem. Je to pro mne opravdu potěšující, jelikož během mého dětství mnou tato konkrétní pasáž velmi pohnula. Jako by harmonie tohoto díla byla spojena s božstvím. Doufám, že do budoucna bude chorálová hudba, tak vhodná přenášet sílu naděje a radost mládí, provázet OH častěji a častěji. Doufám, že také historie bude mít spolu s poezií své čestné místo v doprovodných aktivitách, konajících se spolu s OH. Mělo by to být přirozené, jelikož olympionismus je součástí historie. Oslavovat OH znamená dožadovat se svého místa v historii.

Historie je také nejlepší zárukou míru. Žádat na lidech aby jeden druhého měli rádi, je skoro forma dětinskosti. Žádat je, aby se navzájem respektovali, není však úplně utopické - k tomu se ovšem musí nejprve navzájem znát.

Nyní, když se nachýlil konec mých dnů, využiji nadcházející 11. OH k tomu, abych vám všem popřál hodně zdaru a vyjádřil vám své díky. Spolu s tím vyslovuji svou neskonalou víru v mládí a budoucnost.“

15. Pravidlo 22 Olympijské charty

„Etická komise MOV má za úkol definovat a aktualizovat rámec etických zásad, včetně etického kodexu, které jsou založeny na hodnotách a zásadách zakotvených v Olympijské chartě, které je tento kodex nedílnou součástí. Zároveň prošetřuje stížnosti vznesené v souvislosti s nedodržováním takových etických zásad, včetně porušení etického kodexu, a pokud je to nutné, navrhuje i sankce.“

Code of ethics and other text 2013, (s.4)

15.1. Opatření a sankce (Pravidlo 59)

V případě porušení Olympijské charty, Světového antidopingového kodexu či jiného předpisu, podle okolností, může zasedání, výkonný výbor MOV nebo disciplinární komise uvedená v odst. 23.2.4 níže přijmout tato opatření nebo sankce:

15.1.1. Sankce v rámci olympijského hnutí:

1.1 vůči členům, čestnému předsedovi, čestným a honorárním členům MOV:

a/ důtka vyslovená výkonným výborem MOV;

b/ suspendování na určitou dobu vyhlášené výkonným výborem. Suspendování může být rozšířeno na úplnou nebo částečnou ztrátu práv, výsad a funkcí spojených s členstvím příslušné osoby.

Výše uvedená opatření a sankce se mohou kumulovat. Mohou být přijaty vůči členům, čestnému předsedovi, čestným a honorárním členům MOV, kteří svým jednáním ohroží zájmy MOV, a to i tehdy, nejde-li o konkrétní porušení Olympijské charty či jiného předpisu.

15.1.2. Mezinárodní federace:

a/ vyjmutí z programu olympijských her

- sportu (zasedání),

- disciplíny (výkonný výbor MOV) nebo

- soutěže (výkonný výbor MOV);

b/ odnětí prozatímního uznání (výkonný výbor MOV);

c/ odnětí uznání (zasedání).

15.1.3. Sdružení mezinárodní federace:

a/ odnětí prozatímního uznání (výkonný výbor MOV);

b/ odnětí plného uznání (zasedání).

15.1.4. S ohledem na Národní olympijský výbor (dále NOV):

- a/ suspendování (výkonný výbor MOV); v takovém případě výkoný výbor MOV určí jednotlivé důsledky pro příslušný NOV a jeho sportovce;
- b/ odnětí prozatímního uznání (výkoný výbor MOV);
- c/ odnětí plného uznání (zasedání); v takovém případě pozbývá NOV všech práv, která jsou mu udělena podle Olympijské charty;
- d/ odnětí práva pořádat zasedání nebo olympijský kongres (zasedání);

15.1.5 S ohledem na asociace NOV:

- a/ odnětí prozatímního uznání (výkoný výbor MOV);
- b/ odnětí plného uznání (zasedání).

15.1.6 S ohledem na olympijské město

COJO či NOV: odnětí práva pořádat olympijské hry (zasedání).

15.1.7 S ohledem na přihlášená či kandidující města a NOV (výkoný výbor MOV):

odnětí práva podat kandidaturu na pořádání olympijských her.

15.1.8 S ohledem na jiné uznané asociace a organizace:

- a/ odnětí prozatímního uznání (výkoný výbor MOV);
- b/ odnětí plného uznání (zasedání).

15.1.9. V rámci olympijských her

v případě porušení Olympijské charty, Světového antidopingového kodexu či jiného rozhodnutí nebo platného předpisu vydaného MOV nebo MF nebo NOV, včetně, avšak

nikoli výlučně, Etického kodexu MOV či jiného platného veřejného zákona nebo předpisu nebo v případě jakékoli formy špatného chování.

15.1.10. S ohledem na závodníky a družstva:

dočasné nebo trvalé zrušení kvalifikace na olympijské hry, vyloučení z nich, diskvalifikace nebo odebrání akreditace; v případě diskvalifikace nebo vyloučení budou medaile či diplomy získané na základě příslušného porušení Olympijské charty vráceny MOV. Navíc na základě rozhodnutí výkonného výboru MOV může závodník či družstvo ztratit výhodu umístění získaného při dalších soutěžích na olympijských hrách, kde byl/o diskvalifikován/o či vyloučen/o; v takovém případě budou získané medaile a diplomy vráceny MOV (výkonný výbor MOV);

15.1.11. vůči funkcionářům, vedoucím a dalším členům delegací, vůči rozhodčím a členům jury:

dočasné nebo trvalé zrušení kvalifikace na olympijské hry nebo vyloučení z nich (výkonný výbor MOV);

15.1.12. vůči všem dalším akreditovaným osobám:

odnětí akreditace (výkonný výbor MOV);

- 1) výkonný výbor MOV může své pravomoci delegovat na disciplinární komisi.
- 2) Před uplatněním opatření nebo sankce může příslušný orgán MOV vyslovit varování.
- 3) Uložení opatření či sankcí nemá žádný dopad na ostatní práva MOV či jiného orgánu, včetně, avšak nikoli výlučně, NOV a MF

Code of ethics and other text 2013, (s.5-6)

15.2. Příklad rozporu s Olympijskou chartou

Do rozporu s Olympijskou chartou se dostali i Češi.

Po zahájení olympijských her v Turíně 2006 musela být z českých televizí stažena reklama jednoho nejmenovaného výrobce piva, ve které vystupoval olympijský reprezentant, hokejový brankář Milan Hnilička. Olympijští sportovci totiž nesmí

v průběhu OH vystupovat v reklamách firem, které nejsou oficiálními sponzory olympijského hnutí.

Za porušení by teoreticky mohlo hrozit až vyloučení z her. Český olympijský výbor na to poukázal také v souvislosti s jinými reklamními fotografiemi skokana na lyžích Jakuba Jandy. A podobný problém měli i jiní sportovci.

„Reklamní spot, ve kterém vystupuje pan Hnilička, není v žádném případě porušení Olympijské charty. Porušením charty je reklamní využití národních reprezentantů v průběhu olympiády, ale vysílání předmětného spotu bude ukončeno ještě před jejím zahájením.“ Tolik tiskové vyjádření inkriminovaného pivovaru...

http://oh.idnes.cz/golman-hnilicka-musi-z-obrazovky-d46-/olympiada-turin.aspx?c=A060206_211435_zoh06_zpravy_ot

16. Etický kodex MOV

16.1. Preamble

Mezinárodní olympijský výbor a každý z jeho členů, města, která chtějí uspořádat olympijské hry, organizační výbory olympijských her a národní olympijské výbory (dále jen "Olympijské složky") utvrzují svůj závazek dodržovat Olympijskou chartu a zejména její základní zásady. Olympijské složky potvrzují svou loajalitu k olympijskému ideálu inspirovanému Pierre de Coubertinem. V důsledku toho, se za všech okolností olympijské složky rámci olympijských her zavazují, že budou respektovat a zajišťovat dodržování tohoto kodexu. Mezinárodní federace a uznané organizace přijmou etický kodex na základě zásad a pravidel MOV.

16.2. Důstojnost

1. Zajištění důstojnosti jednotlivce je základním požadavkem olympismu.
2. Nesmí dojít k žádné diskriminaci mezi účastníky na základě rasy, pohlaví, etnického původu, náboženství, filozofického nebo politického názoru, rodinného stavu nebo z jiného důvodu.

3. Všechny dopingové praktiky na všech úrovních jsou přísně zakázány. Ustanovení o ochraně proti dopingů ve světě se musí pečlivě dodržovat.
4. Všechny formy obtěžování účastníků, ať už fyzické, profesní nebo sexuální, stejně jako aktivity vedoucí k fyzickému nebo psychickému zranění účastníků, je zakázáno.
5. Všechny formy účasti, nebo podpora sázení v souvislosti s Olympijskými hrami a všechny formy propagace sázek v souvislosti s olympijskými hrami jsou zakázány.
6. V souvislosti se sázením, nesmí účastníci olympijských her kterýmkoli způsobem, porušovat zásadu fair play, vykazovat nesportovní chování, nebo se pokusit ovlivnit průběh nebo výsledek soutěže, nebo jeho části, v rozporu se sportovní etikou.
7. Olympijské složky zajistí sportovcům podmínky bezpečnosti, pohody a zdravotní péče příznivé pro jejich fyzickou a duševní rovnováhu.

16.3. Integrita

1. Olympijské složky nebo jejich zástupci nesmějí přímo ani nepřímo, vyžadovat, přijímat ani nabízet žádné odměny, provize, ani skrytý prospěch nebo služby jakéhokoli druhu, spojené s organizací olympijských her.
2. Pouze dary nominální hodnoty, v souladu s platnými místními zvyky, mohou být vydány nebo přijaty olympijskými složkami jako, výraz respektu a přátelství. Jakýkoliv jiný dar musí být předán organizaci, jejímž členem je příjemce daru.
3. Členové a zaměstnanci olympijských složek a osoby, které je doprovázejí, nesmí překročit normy převládající v hostitelské zemi.
4. Olympijské složky musí respektovat pravidla týkající se střetu zájmů, ovlivňující chování olympijských stran.
5. Olympijské složky postupují transparentně při plnění svého poslání. Nesmějí jednat způsobem, který by mohl poškodit pověst olympijských her.
6. Olympijské složky, nebo jejich zástupci nesmí spolupracovat s podniky nebo osobami, jejichž činnost nebo pověst je v rozporu se zásadami uvedenými v Olympijské chartě a platném kodexu.

16.4. Řádná správa věcí veřejných a zdroje

1. Základní univerzální princip dobré správy olympijských her je zejména transparentnost a odpovědnost. Ty musí být respektovány všemi složkami olympijského hnutí.

2. Olympijské zdroje olympijských účastníků lze použít pouze pro olympijské účely.

3.1 Příjmy a výdaje olympijských složek musí být zaznamenány v jejich účtech, které musí být vedeny v souladu s obecně uznávanými účetními zásadami. Tyto účty bude kontrolovat nezávislý auditor.

3.2 V případech, kdy MOV poskytuje finanční podporu účastníkům olympijského řízení:

a) použití těchto olympijských zdrojů pro olympijské účely musí být jasně prokázáno v účetnictví;

b) účty olympijských stran musí být podrobeny auditu expertem určeným výkonným výborem MOV.

4. Olympijské složky respektují významný příspěvek, který přináší televizní vysílání, sponzoři, partneři a další, aby se rozvoj a prestiž olympijských her rozšířily po celém světě. Nicméně, taková podpora musí být v podobě, jež je v souladu s pravidly sportu a principy definovaných v Olympijské chartě a současném kodexu. Nesmějí zasahovat do chodu sportovních institucí. Organizace a inscenace sportovní soutěže jsou ve výlučné pravomoci nezávislých sportů organizace uznané MOV.

16.5. Kandidatury

Olympijské složky musí ve všech bodech respektovat dokumenty zveřejněné MOV, spojené s výběrem hostitelských měst na olympijské hry, a to zejména ta, která regulují pravidla chování vztahující se na všechna města, která organizují olympijské hry.

Města, která chtějí uspořádat olympijské hry, nebudou v kontaktu s organizacemi, u nichž by došlo k získání finanční pomoci nebo politické podpory v rozporu s ustanoveními těchto dokumentů a pravidel chování.

16.6. Vztahy se státy

1. Olympijské složky budou dělat vše pro to, aby udržovali harmonické vztahy se státními orgány, a to v souladu se zásadami univerzality a politické neutrality olympijského hnutí.
2. Olympijské složky mohou svobodně hrát roli ve veřejném životě států, ke kterým patří. Nemohou však vykonávat žádnou činnost, nebo sledovat jakékoliv ideologie v rozporu se zásadami a pravidly definovanými v Olympijské chartě a tomto kodexu.
3. Olympijské složky usilují o ochranu životního prostředí při každé soutěži, kterou organizují. V rámci olympijských her se zavazují dodržovat obecně uznávané normy pro ochranu životního prostředí.

16.7. Důvěryhodnost

Olympijské Strany nesmějí zveřejnit důvěrně svěřené informace. Musí dodržovat ve všech svých činnostech princip mlčenlivosti podle etické komise MOV. Při zveřejnění dalších informací nesmí dojít k osobnímu zisku nebo prospěchu, ani nesmí být zveřejněny ve zlém úmyslu poškodit pověst kterákoliv osoby či organizace.

16.8. Implementace

1. Olympijské složky dbají na to, aby byly dodržovány zásady a pravidla Olympijské charty a kodexu.
2. Olympijské složky budou informovat předsedu MOV o jakémkoliv porušení kodexu, a to s ohledem na jeho případné předání MOV etickou komisí.
3. Etická komise MOV může stanovit pravidla pro dodržování tohoto řádu podle provozních předpisů.

Do tohoto kodexu jsou již zapracovány antidiskriminační paragrafy spolu s vyhlášením boje proti zneužívání (abuse). Jistou slabinu může představovat absence SANKCÍ, kterou jsou zde jen naznačeny. Do značné míry je to ovšem vykompenzováno pravidlem 59 Olympijské charty, jež při svém důsledném plnění může být důrazným varováním před porušováním „pravidel hry“ (viz výše kap. 15.1)

17. Olympismus jako životní filosofie/náboženství

Moderní Olympijské hry by dnes nešly pořádat bez velké masy dobrovolníků (volunteers), kteří zajišťují chod celé akce. Tito lidé se přihlašují přes internetový formulář, který lze najít na stránkách jednotlivých olympijských složek.

Zájem o tuto práci, která je prováděna bez nároku na jakékoliv finanční ocenění (jen za jídlo a ubytování), je až překvapivě obrovský. Například na poslední olympiádu v ruském Soči se přihlásilo přes 200 tisíc dobrovolníků ze 100 zemí světa. O jeden post na této velkolepé akci „bojovalo“ 8 lidí - bylo vybráno 25 tisíc lidí. Zajímavý je též fakt, že ač jsou vybíráni mladí lidé ve věku 17-22 let, přes 3000 přihlášek přišlo od osob starších 55 let, které se také chtěly do dobrovolnické činnosti zapojit a okusit tak atmosféru olympijských her. Školení probíhalo přímo v Rusku v 17 městech.

I tento velký zájem o zapojení se do organizace olympiády je důkazem, jak velký fenomén tato akce představuje. Proto původní myšlenka Pierre de Coubertina, že by se tento největší sportovní svátek mohl stát životní filosofií, nebo se dostat až do roviny náboženství, nebyl rozhodně utopický, jak se na počátku této iniciativy mohlo zdát. Nemluvě o tom, co olympijské hry znamenají pro samotné sportovce. Pro valnou většinu z nich je bytí účastí vrcholem kariéry, nemluvě o vítězství v tomto soutěžení, které je ve většině sportů postaveno nad pravidelné mistrovství světa.

Jako příklad bych rád uvedl výroky z řad dobrovolníků i sportovců:

„Moc se mi líbila atmosféra olympiády, potkala jsem spoustu skvělých lidí. Bylo vidět, jak se všichni snaží udělat olympiádu co nejlepší. Osobně si myslím, že už nikdy

nebude nic takového jako Londýn 2012.“ Uvedla česká dobrovolnice Kateřina Davidová, které se podařilo projít sérií pohovorů na olympiádu v Londýně 2012.

„Byl to nejdůležitější závod. Buďto vítězství na olympiádě nebo nic.“ Pronesl závodník na horských kolech Jaroslav Kulhavý po triumfu v Londýně 2012, kterému po titulu mistra světa a Evropy chyběl už jen vytoužený triumf na olympijských hrách.

18. Závěr

Bakalářská práce mi ukázala – a doufám, že nejenom mně – stále aktuální význam přínosu Pierra de Coubertina olympismu. Za stěžejní pro toto pochopení pokládám jeho „ideovou závěť“ z roku 1935, protože jsou v ní jeho původní ideály konce 19. století již korigovány 40 roky prakticky realizovaného olympismu - proto také předkládám úplný překlad této stati. Pět sloupů olympismu, které zde ukazuje jako stěžejní, tvoří skutečně jeho filosoficko-náboženský základ. Zatímco rytířství s přímou kontinuitou ve fenoménu fair play, stejně jako snahy o olympijský mír (Pax Olympica) a zapojení krásy v návaznosti na ideu kalokagathie nejsou obecně zpochybňovány, překvapí kladení náboženského charakteru her na první místo a vyzdvihování jistého elitářství v podobě „kasty“ olympioniků. I dnešní znění Olympijské charty mluví „opatrněji“ o olympismu jako o životní filosofii, nikoli o „sportovním (či olympijském) náboženství“. V české literatuře jsem nenalezl – snad s výjimkou zmínky o této dimenzi olympijského hnutí v monografii editora J. Dovalila – hlubší rozbor tohoto náboženského (či spirituálního) rozměru. Tuto mezeru snad nyní zacílí analýza M. Bednáře (viz Bednář, 2014).

Také obrat „svoboda k excesům“ (doslovně) narušuje obraz Coubertina jako harmonizátora, propagujícího kalokagathii a účast na OH nad vítězstvím („Není důležité zvítězit, ale zúčastnit se“ – což ovšem mimochodem Coubertin nikdy neprohlásil). Z příslušné pasáže je jasně vidět, co mínil těmito „excesy“: mimořádnost výkonů, vystoupení z šedi průměru a podobně.

Ve své bakalářské práci jsem chtěl také více rozebrat negativní jevy postmoderní etapy olympismu, které znevažují Coubertinovo dědictví – zejména doping a vliv komercializace. Množství „pozitivní“ látky ke zpracování mi to dovolilo jen náznakově.

Za jistý negativní jev ovšem pokládám i absenci českého překladu Etického kodexu MOV – proto předkládám své vlastní přetlumočení.

Uvědomuji si závěrem pouhou popisnost některých kapitol mé práce – chtěl jsem takto shromáždit relevantní dokumenty ke zvolenému tématu. Tématu, jehož důkladné zpracování by mohlo být i celoživotním úkolem.

19. Použité zdroje:

Tištěné prameny:

- BEDNÁŘ, Miloš (2014). Náboženská dimenze Coubertinova olympismu. *Česká kinantropologie*, 18(4), in press. ISSN 1211-9261.
- BLECHA, Ivan. *Filosofie*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002, 279 s. ISBN 80-71-82-147-0.
- BUCKINGHAM, Will et al. *Kniha filozofie*. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 2013. 352 s. ISBN 978-80-242-3912-5.
- CAILLOIS, Roger. *Hry a lidé*. Praha: Studio Ypsilon, 1998. Orig. 1958
- COUBERTIN, Pierre de a MÜLLER, Norbert, ed. *Olympism: selected writings*. Lausanne: International Olympic Committee, 2000. 826 s. ISBN 92-9149-066-0.
- DOVALIL, Josef et al. *Olympismus*. 1. vyd. Praha: Olympia, 2004. 219 s. ISBN 80-7033-871-7.
- FINK, Eugen. *Oáza štěstí*. Praha: Mladá fronta, 1992. Orig. 1957.
- FINK, Eugen. *Hra jako symbol světa*. Praha: Čs. spisovatel, 1993. Orig. 1960.
- HUIZINGA, Johan. *Homo ludens*. Praha: Mladá fronta, 1971 a Dauphin, 2000. Orig. 1938.

Internetové zdroje:

Code of ethics and other text, 2013. Dostupné na:

http://www.olympic.org/Documents/Commissions_PDFfiles/Ethics/code-ethique-interactif_en_2013.pdf

International Olympic Committee, Chateau de Vidy, 1007 Lausanne, Switzerland.

Dostupné na:

<http://www.olympic.cz/text/26--olympijska-charta>

HNÍZDIL, J. blog.aktualne.cz, Dostupné na:

<http://blog.aktualne.cz/blogy/jan-hnizdil.php?itemid=17050>

MF DNES , bb. 2006. Dostupné na:

http://oh.idnes.cz/golman-hnilicka-musi-z-obrazovky-d46-/olympiada-turin.aspx?c=A060206_211435_zoh06_zpravy_ot

OSPÁLKOVÁ,T. Poznámky k fenoménu hry. Dostupné na:

<http://www.ojrech.cz/filosofie/Hra.pdf>

Webové stránky českého paralympijského výboru. Dostupné na:

<http://www.paralympic.cz/historie/>

Webové stránky www.vlajky-prapory.cz. Dostupné na:

<http://www.vlajky-prapory.cz/lang/es/vlajky/vlajky-mezinarodnich-organizaci>

Webové stránky českého olympijského výboru. Dostupné na:

<http://www.olympic.cz/text/22--cesky-klub-fair-play>